

Recension/prosalyrik

Ansiktet i händerna - en berättelse om stroke

Jane Morén

Migra, 2011

Lyrisk berättelse i blått som fångar det outtalades kraft

Denna bok om plötslig chock och förändring, om större och mindre katastrofer är Jane Moréns andra opus. Hennes första bok *Kaneltimmen* kom för fyra år sedan, också den utgiven av det lilla förlaget Migra. Morén har även medverkat i antologier utgivna av Föreningen Arbetarskrivare.

Författarens mamma, som varit en mycket aktiv människa, drabbades av stroke vid 84 års ålder. Vi får pregnant närbilder, i poetisk dräkt, av mammans kamp för tillfrisknande under nio veckor efter stroke. Först på en neurologisk intensivvårdsavdelning på S:t Görans sjukhus i Stockholm, sedan på ett sjukhem. Vi möter dotterns plötsligt omkullkastade vardagstillvaro: snabba cykelturer till mamman över broarna mellan Kungsholmen och Gröndal, snack med personalen om praktiska detaljer: kläder och mat, papper som ska undertecknas etc. Hon för på sitt håll en strid för att hennes mamma ska få så god vård som möjligt. Men ibland blir det fel förstås, när ingrodna vanor, ”det gamla livet”, krockar med nyordningen i patienttillvaron.

Författarens bild av sjukhemmet präglas mestadels att negativa tankar, ”på den blåsiga uteserveringen /det tomma sjukhemscaféet /hela huset och alla gamla är som skeppsbrutna /den torra frallan med ost växer i min mun” är ett exempel.

Patienten själv, däremot, hittar fler ljuspunkter: ”det är roligt med alla nationaliteter /du kan fantisera dig bort till exotiska platser /som Rosa från en bergsby i Uruguay” och ”du vill ha mångfalden /bara de pratar långsamt och tydligt”. För mammans del handlar dock den påtvingade patienttillvaron mycket om anpassning. Hon är en mönsterpatient, som gör stora framsteg. Samtidigt visar hon upp ett ansikte för personalen, ett annat för dottern.

Utänför sjukhusets instängdhet med dess mentala jordbävningar finns miljö- och naturkatastrofer som författaren på ett mycket skickligt sätt väver in i skildringen av sjukdomstillståndet. Här handlar det om askmolnet från vulkanen Eyjafjallajökull som spreds över Europa och satte stopp för all flygtrafik under några veckor. Eller BP:s oljekatastrof i Mexikanska golfen under sommaren.

Här möter närmast surrealistiska bilder, där mamman som fått ena armen förlamad efter stroke, liknas vid en av de oljeindränkta fåglarna: ”din vänstra arm är en ving som heller inte går att flyga med...”. Och när mamman fått kontroll över rullatorn och lyckats få av korken på ceraten och locket på deodoranten glider de bilderna över till oljeläckan: ”BP försöker få på ett lock på läckan i Mexikanska golfen”.

Så speglas det lilla i det stora, det stora i det lilla. Det här var exempel på lyckade bilder. Jane Morén är en skicklig bildskapare. Hon arbetar förutom med poesi också med fotografi och annan bildkonst, vilket märks i detta diktepos.

Ibland händer det att klichéartade bilder slipper igenom (mamman som dansade ”mjukt som en katt..”) och lite irriterande är det när bilderna hopas, nära nog krockar, i en vers om döden: ”som ett fallande klippblock /en ormtunga /en flisa från himlen /att plötsligt bli överkörd av en buss”. Men dessa exempel är undantag. Språkligt sett visar Jane Morén med sitt diktepos infallsrikedom, bildfantasi, en rikedom på lukt-, smak- och färgintryck. Blå är den genomgående färgen, mammans älsklingsfärg. Gardiner, blus, lavendel, lobelia, blålockor, allt i blått. Hon förmedlar starka intryck av ett sommarvackert Stockholm utifrån en cyklists broperspektiv: S:t Eriksbron, Västerbron, Liljeholmsbron, Årstabron.

Slutligen något om anhörigas perspektiv, en aspekt som inte debatteras så mycket när det gäller vårdfrågor. Känslan av att vara utestängd, kanske onödig. Tystnaden i patientrummen. Tankar som förblir outtalade. Författaren fångar lyhört allt detta i en av bokens starkaste verser, som väl sammanfattar vad boken innerst handlar om: ”jag sitter i dagrummet länge /ser ut mot helikopterplattan /en trött son sitter också här /vi stirrar ut i ingenting /med våra mammor sprattlande inuti våra kroppar”.

I mars fick Jane Morén välförtjänt ta emot Avsikterpriset för år 2011. Intervju fanns i nummer 38.

JAN LIDÉN